

Regelverket för ordningsvakter ska ses över

Regelverket för ordningsvakter är föråldrat. Den 21 nov 2019 tillsätter regeringen därför en utredning som ska se över av regelverket. Syftet är att modernisera och effektivisera regelverket och anpassa det till dagens förhållanden. Det är fråga om en bred översyn. Utredningen kommer bl.a. att se över för vilka ändamål och på vilka platser ordningsvakter ska tjänstgöra, vilka befogenheter och arbetsuppgifter en ordningsvakt ska ha och vilka krav på utbildning och lämplighet som ska ställas på en ordningsvakt. I uppdraget ingår också att se över vissa frågor kring lämplighetsprövningen av personal hos auktoriserade bevakningsföretag. Utredningen ingår i regeringens 34-punktsprogram med ytterligare åtgärder mot gängkriminaliteten. Som särskild utredare kommer regeringen utse justitierådet Agneta Bäcklund. Utredningen ska redovisas senast den 21 maj 2021.

Bakgrund

Ordningsvakternas verksamhet styrs av en rad författningar. De viktigast författningarna är lagen om ordningsvakter och ordningsvaktförordningen. Sedan dessa författningar trädde i kraft för nästan 40 år sedan har inga större ändringar av regelverket skett. Frågan om ordningsvakter har varit föremål för flera utredningar tidigare, utan att det lett till några väsentliga ändringar i lagstiftningen. Frågor om ordningsvakter har också ställts skriftligen till regeringen och tagits upp i motionsyrkanden i riksdagen.

Vilken roll ska ordningsvakterna ha?

Det är Polismyndigheten som har huvudansvaret för att upprätthålla den allmänna ord-

ningen. Så ska det också förbli. Ordningsvakter ska inte och kan inte ersätta polisen, men deras arbete är ett viktigt bidrag till det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet. En mer ändamålsenlig användning av ordningsvakter kan på ett bättre sätt bidra till att tillgodose samhällets behov av trygghet och ordning på allmän plats. Samtidigt måste ordningsvakternas verksamhet ske under kontrollerade former och på ett sätt som tillgodoser kraven på att den myndighetsutövning som följer med uppgiften att upprätthålla den allmänna ordningen sker på ett rättssäkert och i övrigt ändamålsenligt sätt. Ordningsvakternas verksamhet ska fortsatt ske under kontroll och ledning av Polismyndigheten.

Vilka huvudsakliga frågor kommer utredaren ta upp?

- Utredaren ska se över reglerna om ordningsvaktförordnanden. De rättsliga förutsättningarna för förordnanden, bland annat för vilka platser och för vilka ändamål ordningsvakter ska kunna förordnas, är en central fråga för utredningen. Andra frågor som utredaren ska ta upp är till exempel vem som ska kunna ansöka om förordnanden, om Polismyndigheten ska kunna ställa villkor för ett förordnande och om Polismyndigheten bör ges rätt att självständigt kunna besluta om att ordningsvakter ska kunna förordnas i särskilda fall.
- Utredaren ska analysera på vilket sätt Polismyndigheten ska utöva kontroll och led-

ning över ordningsvakternas verksamhet. För att den ordningshållning som utförs av ordningsvakter ska kunna bedrivas på ett rättssäkert och effektivt sätt är det av vikt att den sker under en ändamålsenlig och effektiv ledning av Polismyndigheten och att ett fungerande samarbete sker mellan Polismyndigheten och ordningsvakterna.

- Utredaren ska se över vilka befogenheter och konkreta arbetsuppgifter en ordningsvakt bör ha. Vilka befogenheter och arbetsuppgifter som är lämpliga för en ordningsvakt att ha beror på en mängd faktorer, bland annat ordningsvaktsutbildningens längd och kvalitet men till exempel också vilket samarbete som kan åstadkommas mellan Polismyndigheten och ordningsvakterna samt vilken kontroll och ledning Polismyndigheten utövar över ordningsvakternas verksamhet. Utredaren ska se över om reglerna som ger ordningsvakterna vissa befogenheter att använda våld och tvångsmedel är ändamålsenliga.

- Utredaren ska undersöka om det finns ytterligare arbetsuppgifter i ordningshållningen som en ordningsvakt bör kunna utföra, bland annat utifrån behovet av att använda polisens resurser på ett mer ändamålsenligt sätt. Ett exempel på en arbetsuppgift som är särskilt resurskrävande för Polismyndigheten är att transportera personer som frihetsberövats av ordningsvakter.
- Utredaren ska se över vilka krav på utbildning och lämplighet som ska ställas på en ordningsvakt. Ordningsvakter verkar ofta i konfliktfyllda och farliga miljöer och ställs inför svåra situationer där de måste hantera bland annat våld, hot och annan brottslighet, liksom personer med psykisk ohälsa. En ordningsvakt har för att kunna utföra sin uppgift också vissa särskilda befogenheter att använda våld och tvångsmedel. Ordningsvaktens uppgifter innebär också myndighetsutövning. Detta ställer stora krav på ordningsvaktens personliga lämplighet jämte goda kunskaper om bland annat

konflikthantering, hotbildsanalys, självskydd, etik och juridik. Det är därför viktigt att en ändamålsenlig kontroll av ordningsvakternas lämplighet kan ske, liksom att utbildningen håller en tillräcklig hög kvalitet och är av tillräcklig omfattning.

Vad innebär förslaget för brottsbekämpningen?

Ordningsvakter ska inte användas mot den grova brottsligheten. Ett modernare och effektivare regelverk för ordningsvakter kan dock rent generellt frigöra resurser för Polismyndigheten till mer avancerade polisiära uppgifter. Utifrån kravet att använda polisens resurser på ett effektivt och ändamålsenligt sätt kan det vidare finnas särskilda arbetsuppgifter i ordningshållningen som i dag inte utförs av ordningsvakter men som till sin karaktär är sådana att det bör övervägas om de lämpligen kan utföras av dem. Även reglerna om förordnanden ska ses över med beaktande av polisens behov av att kunna frigöra resurser till andra mer prioriterade polisiära uppgifter.

regeringen.se/34-punktsprogrammet

